

Hawliau dinasyddion yr UE yng Nghymru

Dinasyddion yr UE a'u Hawl i Weithio

Mae'r daflen ffeithiau hon yn cynnwys crynodeb byr o hawliau dinasyddion yr UE i weithio yng Nghymru. Yn y daflen ffeithiau hon, mae 'dinasyddion yr UE' yn cynnwys dinasyddion aelod-wladwriaethau'r UE, yn ogystal â dinasyddion gwladwriaethau'r Ardal Economaidd Ewropeaidd (Norwy, Gwlad yr Iâ a Liechtenstein), a dinasyddion y Swistir.

Mae'r daflen ffeithiau hon hefyd yn ymdrin â hawliau aelodau teuluol nad ydynt yn ddinasyddion yr UE eu hunain, lle mae eu hawl i fyw yn y DU yn deillio o'u perthynas â dinesydd yr UE neu ddinesydd Prydeinig sydd wedi arfer hawliau rhyddid i symud fel gweithiwr, person hunangyflogedig, person hunangynhaliol neu fyfyrwr mewn gwlad letyol yn yr AEE yn union cyn dychwelyd i'r DU¹.

Ni all dinasyddion yr UE a gyrhaeddodd y DU am y tro cyntaf ar, neu ar ôl, 1 Ionawr 2021 gyflwyno cais am Statws Preswlydd Sefydlog na Statws Preswlydd Cyn-sefydlog. Maent yn cyrraedd fel

Ymwelwyr Tymor Byr. Os dymunant aros am fwy nag ymweliad byr o hyd at chwe mis, rhaid iddynt gyflwyno cais am Fisa Tymor Hir (er enghraifft, i astudio, neu i weithio, neu i ymuno ag aelod o'u teulu). Gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth am Fisâu Tymor Hir yn: [Work in the UK – GOV.UK \(www.gov.uk\)](http://www.gov.uk) Yn achos aelodau o deulu dinasyddion yr UE nad ydynt yn dod o'r UE, dim ond os ydynt eisoes yn meddu ar drwydded deulu'r EUSS y gallant ddod i'r DU bellach. Nid yw trwydded deulu'r AEE na cherdyn preswlydd biometrig y DU, yn ddilys bellach yn y DU.

Bydd eVisa gan ddinasyddion sydd â cherdyn preswlydd biometrig (BRC) ac sydd wedi cael statws o dan Gynllun Preswlydd Sefydlog i ddinasyddion yr UE.

Mae eVisa yn gofnod ar-lein o statws mewn fudo rhywun ac amodau eu caniatâd i ddod i mewn i'r DU neu aros ynddi, mae hefyd yn caniatáu i unigolyn rannu ei statws mewn fudo â thrydydd partion pan fo angen.

Dinasyddion yr UE sydd â Statws Preswlydd Sefydlog neu Statws Preswlydd Cyn-sefydlog

Mae gan holl ddinasyddion yr UE ac aelodau o'u teuluoedd a chanddynt Statws Preswlydd Sefydlog neu Statws Preswlydd Cyn-sefydlog hawl i weithio yng Nghymru. Ymhellach, mae gan y rhai a gyflwynodd gais i'r EUSS (hyd yn oed ar ôl y dyddiad cau) ac sy'n disgwyl am benderfyniad, hawl i weithio hyd nes y cânt Statws Preswlydd Sefydlog neu Statws Preswlydd Cyn-sefydlog (neu tan na allant apelio mwyach yn erbyn penderfyniad i wrthod eu cais). Nid yw eu hawl i weithio yn gysylltiedig â chyflogwr arbennig nac â swydd neu rôl arbennig. Mae gan ddinasyddion yr UE a chanddynt statws, neu sy'n aros am ganlyniad, hawl i gael eu trin yn gyfartal â gweithwyr Prydeinig

mewn perthynas â mynediad at gyflogaeth, amodau gweithio, a'r holl fanteision cymdeithasol a'r holl fanteision treth eraill sy'n gysylltiedig â gwaith (er enghraifft, mynediad at bensiynau a budd-daliadau cysylltiedig â gwaith). Yn achos dinasyddion yr UE sydd â Statws Preswlydd Sefydlog, mae ganddynt hawl amhenodol i weithio yng Nghymru (a thrwy'r DU). Yn achos dinasyddion yr UE sydd â Statws Preswlydd Cyn-sefydlog, mae ganddynt hawl i weithio yng Nghymru (a thrwy'r DU) hyd nes y daw eu Statws Preswlydd Cyn-sefydlog i ben, pe na baent yn mynd yn eu blaen i gyflwyno cais am statws preswlydd sefydlog ar ôl preswlydd yn y wlad am bum mlynedd.

¹ Gall 'aelodau teuluol' gynnwys eich priod neu eich partner sifil, eich plant, eich wyrion/wyresau a'ch gorwyrion/gorwyresau dan 21 oed, eich plant dibynnol dros 21 oed, eich rhieni, eich teidiau a'ch neiniau, eich hen deidiau a hen neiniau dibynnol, a rhai partneriaid dibriod a pherthnasau dibynnol eraill (pan fo Swyddfa Gartref y DU wedi rhoi tystysgrif cofrestru 'aelod o'r teulu estynedig').

Yn achos y rhai sy'n aros am ganlyniad, dylid eu trin yn gyfartal ac yn deg hyd nes y cyhoeddir y canlyniad, ac yna dylid eu trin yn unol â'r canlyniad a gânt. Bydd y rhai sydd wedi cyflwyno cais yn cael tystysgrif ymgeisio a bydd modd i gyflogwyr ddilysu'u statws gyda'r swyddfa gartref.

Dinasyddion yr UE a oedd yn byw yn y DU ar 31 Rhagfyr 2020 ac nad ydynt wedi cyflwyno cais i'r EUSS

Nid oes gan ddinasyddion yr UE ganiatâd i aros yn y DU bellach, ac felly, os nad oes ganddynt statws mewnfudo, ni chânt weithio yng Nghymru. Yn achos y rhai sydd bellach yn dymuno cyflwyno cais i aros yn y DU, dylent geisio cyngor cyfreithiol ar frys (ceir manylion am y cymorth sydd ar gael ar waelod y daflen ffeithiau hon).

Nid yw cyflogwyr yn gyfrifol am sicrhau bod eu gweithwyr wedi cyflwyno cais i'r cynllun ac nid oes yn rhaid iddynt gynnal gwiriadau 'hawl i weithio' ôl-weithredol ar unigolion a gyflogwyd ar, neu cyn, 30 Mehefin 2021.

Efallai y bydd yna sefyllfaoedd pan sylweddolwch nad yw aelod o'ch gweithlu wedi cyflwyno cais i'r EUSS ac nad oes ganddo unrhyw fath arall o ganiatâd i breswyllo yn y DU.

Mae'r canllawiau i gyflogwyr ynghylch yr 'hawl i weithio' (gweler y dolenni ar waelod y ddogfen hon) yn esbonio'r hyn y dylech ei wneud mewn sefyllfa o'r fath. Dylai'r cyflogwr roi gwybod i'r gweithiwr fod yn rhaid iddo gyflwyno cais o fewn 28 diwrnod o gael ei hysbysu.

Dinasyddion yr UE a gyrhaeddodd am y tro cyntaf ar, neu ar ôl, 1 Ionawr 2021

Ymwelwyr Tymor Byr (ymweliadau sy'n para llai na 6 mis)

Yn achos dinasyddion yr UE sy'n cyrraedd fel Ymwelwyr Tymor Byr, bydd modd eu trin fel Ymwelwyr Busnes. Bydd ganddynt hawl i fynd i gynadleddau, digwyddiadau a chyfarfodydd busnes, ond ni chânt wneud y canlynol:

- gweithio am dâl neu'n ddi-dâl i gwmni yn y DU
- gweithio fel unigolyn hunangyflogedig
- cymryd rhan mewn lleoliad gwaith neu interniaeth
- gwerthu nwyddau a gwasanaethau'n uniongyrchol i'r cyhoedd.

Deiliaid Fisa Tymor Hir

Rhaid i ddinasyddion yr UE ac aelodau o'u teuluoedd sy'n dymuno gweithio yn y DU gyflwyno cais am Fisa Tymor Hir. Yn y rhan fwyaf o achosion, bydd ganddynt hawl i fyw yn y DU ac i weithio, fel arfer i gyflogwr penodol, mewn swydd neu rôl arbennig. Os dymunant newid cyflogwr, swydd neu rôl, efallai y bydd yn rhaid iddynt wneud cais i newid telerau eu Fisa neu ailymgeisio am Fisa Tymor Hir arall.

Prawf o hawl i weithio

Gall dinasyddion yr UE brofi bod ganddynt hawl i weithio trwy ddangos prawf eu bod â Statws Preswyllydd Sefydlog neu Statws Preswyllydd Cyn-sefydlog, neu fath arall o ganiatâd i aros (fel Fisa Tymor Hir). Os ydynt wedi cyflwyno cais dilys i'r EUSS, ond os nad oes penderfyniad wedi'i wneud eto ynghlŷn â'u cais, gallant gyflwyno tystiolaeth o'u cais (tystysgrif ymgeisio) fel prawf o'u hawl i aros ac i barhau i weithio yng Nghymru. Fel arfer, bydd tystysgrif ymgeisio'n para 6 mis, ond mewn rhai amgylchiadau bydd angen mwy o amser i benderfynu ar y canlyniadau.

Rhaid i ddinasyddion yr UE nad oes ganddynt dystysgrif ymgeisio dilys bellach gael "cod rhannu" sydd ar gael trwy wefan Llywodraeth y DU (**Gweld a phrofi eich statws mewnfudo – GOV.UK (www.gov.uk)**) i brofi eu hawl i weithio yn y DU.

Hunangyflogaeth

I gofrestru fel unigolyn hunangyflogedig, rhaid i ddinasyddion yr UE fod â rhif Yswiriant Gwladol. Gall dinasyddion yr UE wneud cais am rif Yswiriant Gwladol os ydynt yn byw yn y DU ac os oes ganddynt hawl i weithio yn y DU – h.y. bod ganddynt statws Preswyllydd Cyn-sefydlog neu Sefydlog.

Newidiadau i wiriadau trydydd parti a gwasanaethau gwirio ar gyfer deiliaid statws preswlydd cyn-sefydlog

Mae Swyddfa Gartref y DU wedi cyhoeddi y bydd yn dileu'r dyddiad y daw statws cyn-sefydlog i ben o'r proffiliau digidol a ddangosir i drydydd partïon yn y gwasanaethau gwirio ar-lein ar gyfer Hawl i Weithio, Hawl i Rentu (nad yw'n berthnasol i drigolion Cymru) a Gweld a Phrofi (dyddiad gweithredu eto i'w gadarnhau). Dim ond un gwiriad cychwynnol y bydd yn ofynnol i gyflogwyr, landlordiaid ac asiantau gosod ei gynnal. Ni fydd angen cynnal gwiriad pellach o hawl i weithio neu rentu pan fo'r unigolyn yn parhau i gael ei gyflogi ganddynt neu fel rhan o'r cytundeb tenantiaeth hwnnw.

Bydd canllawiau yn cael eu diweddarau i adlewyrchu'r newidiadau hyn.

Beth sy'n rhaid i drydydd partïon sy'n gwirio statws ei wneud nawr?

- Rhaid i gyflogwyr a landlordiaid barhau i wirio bod gan y person y maent yn ei gyflogi neu'n rhentu eiddo iddo hawl i weithio neu rentu yn y DU. Mae'r gwiriadau hyn yn cael eu cynnal ar bobl o bob cenedligrwydd.
- Os oes gan yr unigolyn statws preswlydd cyn-sefydlog, gall y cyflogwr neu'r landlord/asiant gosod gadarnhau ei hawl i weithio neu rentu drwy ddefnyddio gwasanaeth gwirio ar-lein y Swyddfa Gartref.
- Ar ôl cwblhau'r gwiriad cychwynnol o'r hawl i weithio neu rentu, ni fydd angen gwiriad dilynol pellach yn ystod y gyflogaeth neu denantiaeth.
- Ni fydd yn ofynnol bellach i awdurdodau trwyddedu sy'n cynnal "gwiriadau hawl i drwydded" yn unol â'r canllawiau i awdurdodau trwyddedu i atal gweithio anghyfreithlon yn y sector tacsis a cherbydau hurio preifat i ailadrodd gwiriadau pan fo deiliad statws cyn-sefydlog yn gymwys i ymestyn neu adnewyddu trwydded bresennol. Dylai awdurdodau trwyddedu gadw copiâu o wiriadau a gynhelir pan wneir cais am y drwydded.

- Bydd y newidiadau hyn yn cael eu hadlewyrchu ar sgriniau'r gwasanaethau gwirio Hawl i Weithio, Hawl i Rentu a Gweld a Phrofi.
- Bydd canllawiau perthnasol hefyd yn cael eu diweddarau i adlewyrchu'r newidiadau hyn.

Sut fydd hyn yn gweithio i ddeiliaid statws cyn-sefydlog?

- Nid oes rhaid i ddeiliaid statws cyn-sefydlog gymryd unrhyw gamau o ganlyniad i'r newidiadau hyn.

Newid hyd yr estyniad statws cyn-sefydlog i 5 mlynedd

Bydd y Swyddfa Gartref yn cynyddu hyd estyniadau statws cyn-sefydlog o 2 i 5 mlynedd (dyddiad gweithredu eto i'w gadarnhau). Bydd hyn yn rhoi sicrwydd ychwanegol i ddeiliaid statws cyn-sefydlog o'u hawliau parhaus, yn sgil y dyfarniad.

Ni fydd hyn yn effeithio ar unrhyw un sydd eisoes â statws Preswlydd Sefydlog neu sydd wedi dod yn ddinesydd Prydeinig yn y cyfamser.

Sut fydd hyn yn gweithio i ddeiliaid statws cyn-sefydlog?

- Nid oes angen i ddeiliaid statws Preswlydd Cyn-sefydlog gymryd unrhyw gamau o ganlyniad i'r newid hwn.
- Bydd yr estyniad yn cael ei adlewyrchu yn eu statws digidol a bydd y Swyddfa Gartref yn cysylltu â nhw'n uniongyrchol i roi gwybod iddynt fod hyn wedi'i wneud. Nid oes angen iddynt gysylltu â'r Swyddfa Gartref.
- Rydym yn parhau i annog dinasyddion yr AEE ac aelodau o'u teuluoedd i wneud cais am statws Preswlydd Sefydlog o dan yr EUSS cyn gynted ag y byddant yn gymwys, i gael cadarnhad sicr o'u hawl i aros yn barhaol yn y DU. Gallwch wneud cais i newid i statws Sefydlog yn rhad ac am ddim yn www.gov.uk/settled-status-eu-citizens-families/applying-for-settled-status. Mae amrywiaeth eang o gymorth a chefnogaeth ar gael i ymgeiswyr sydd ei angen.

Rhagor o Wybodaeth a Chymorth

Settled

Help – Settled

O'r DU, ffoniwch 0300 123 7379. Dydd Llun i ddydd Gwener (ac eithrio gwyliau'r banc). 8am i 8pm.
Dydd Sadwrn a dydd Sul: 9:30am i 4:30pm.

O'r tu allan i'r DU, ffoniwch +44 (0)203 080 0010. Dydd Llun i ddydd Gwener (ac eithrio gwyliau'r banc).
8am i 8pm. Dydd Sadwrn a dydd Sul: 9:30am i 4:30pm.

Dolenni Defnyddiol

Rydw i angen help gyda Statws Sefydlog www.settled.org.uk/en/help/

Mae hawliau dinasyddion wedi newid | the3million www.the3million.org.uk/rights-have-changed

Hafan – Yr Awdurdod Monitro Annibynnol ar gyfer Cytundebau Hawliau Dinasyddion
www.ima-citizensrights.org.uk

Cynllun Preswyllo'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE: gwybodaeth i ymgeiswyr hwyr – GOV.UK
www.gov.uk/government/publications/eu-settlement-scheme-information-for-late-applicants/eu-settlement-scheme-information-for-late-applicants

Y Cynllun Preswyllo'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE: canllawiau i weithwyr achosion – GOV.UK
www.gov.uk/government/publications/eu-settlement-scheme-caseworker-guidance

Dinasyddion yr UE – rydym ni eisiau i chi aros yng Nghymru – LLYW.CYMRU
www.llyw.cymru/dinasyddion-ue-yn-nghymru

Y Cynllun Preswyllo'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE: pecyn cyflogwyr – GOV.UK (www.gov.uk)
www.gov.uk/government/collections/eu-settlement-scheme-employer-toolkit

System fewnfudo sy'n seiliedig ar bwyntiau'r DU: gwybodaeth i ddinasyddion yr UE – GOV.UK (www.gov.uk)
www.gov.uk/guidance/the-uks-points-based-immigration-system-information-for-eu-citizens

Mewnfudo – Cyngor ar Bopeth www.citizensadvice.org.uk/cymraeg/mewnfudo/

Gwiriadau Hawl i Weithio: Canllaw i Gyflogwyr – GOV.UK (www.gov.uk)
www.gov.uk/government/publications/right-to-work-checks-employers-guide

Cwestiynau Cyffredin am Gyflogi Dinasyddion yr UE

A all cwmnïau a sefydliadau'r DU barhau i gyflogi Dinasyddion yr UE?

Gallant, a bydd angen iddyn nhw wneud eu gwiriadau eu hunain o ran hawl i weithio drwy ofyn i'r person am eu cod, a'i wirio drwy'r gwasanaeth gweld a phrofi hawl i weithio.

Profi'ch hawl i weithio i gyflogwr – GOV.UK (www.gov.uk)

Gweld manylion hawl i weithio ymgeisydd am swydd – GOV.UK (www.gov.uk)

Ni ddylech wahaniaethu pan fyddwch yn gwneud gwiriadau hawl i weithio. Mae'r Swyddfa Gartref wedi cyhoeddi **codau ymarfer statudol** ar gyfer cyflogwyr ar sut i osgoi gwahaniaethu'n anghyfreithlon wrth gynnal gwiriadau. Mae'n nodi'n glir y dylai cyflogwyr roi bob cyfle i unigolion ddangos eu hawl i weithio ac na ddylen nhw wahaniaethu ar sail hil nac unrhyw nodwedd warchoddedig arall.

A allaf gyflogi rhywun heb Statws Preswlydd Sefydlog?

Os oes rhywun wedi gwneud cais i'r Cynllun Preswlydd Sefydlog i Ddinasyddion yr UE ond heb gael penderfyniad eto, gall ddangos tystysgrif ymgeisio ichi sy'n profi ei fod wedi gwneud cais ond nid yw hon yn rhoi gwybod ichi beth fydd canlyniad y cais.

A allaf ofyn i gyflogeion presennol am dystiolaeth o hawl i weithio yn y DU?

Nid oes angen ichi wneud ôl-wiriadau hawl i weithio ar ddinasyddion yr UE a oedd wedi'u cyflogi ar 30 Mehefin 2021 neu cyn hynny. Fodd bynnag, efallai yr hoffai rhai cyflogwyr wneud ôl-wiriadau i sicrhau sefydlogrwydd eu gweithlu. Os byddwch yn dewis gwneud ôl-wiriadau, rhaid ichi sicrhau'ch bod yn gwneud hynny heb wahaniaethu.

Pam nad yw pasbort y gweithiwr yn dangos tystiolaeth o'i Statws Preswlydd Sefydlog?

Cynllun digidol yn unig yw'r Statws Preswlydd Sefydlog ac ni all tystiolaeth o statws yr unigolyn gael ei ddangos mwyach ar basbort fel y gellid o'r blaen ar gyfer mathau eraill o statws mewnfudo.

A yw Statws Preswlydd Cyn-sefydlog yn golygu y gallai fy nghyflogai gollu ei hawl i weithio neu fyw yn y DU?

Mae Statws Preswlydd Cyn-sefydlog yn golygu nad yw'r person wedi bod yn preswlydd yn y DU ers dros bum mlynedd. Bydd y person yn gallu gwneud cais am Statws Preswlydd Sefydlog unwaith y mae wedi bod yn preswlydd yn y DU ers dros bum mlynedd.

A fydd gan gyflogeion sydd â Statws Preswlydd Sefydlog yr un hawliau yn y gweithle â chyflogeion eraill?

Bydd, ac mae'n bosibl y bydd eu trin yn wahanol yn cael ei ystyried yn driniaeth wahaniaethol ac fe allech fod yn destun achos yn eich erbyn gan y cyflogai.